

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שתיים ושלושה רבעים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה חמישה פרקים.

פרק ראשון – שירה (שירת ימי-הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

פרק שני – סיפור קצר

פרק שלישי – דרמה

פרק רביעי – רומאן ונובלה

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (כל פרק – 30 נקודות).

הפרק הרביעי (רומאן ונובלה – 30 נקודות) והפרק החמישי (סיפור שלא נלמד – 10 נקודות) הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.

ג. חומר עזר מותר בשימוש : רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.

ד. הוראות מיוחדות : (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות שנלמדו.

(3) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(4) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

מהפרקים הראשון, השני והשלישי עליך לענות על השאלות בשני פרקים בלבד, לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 30 נקודות).

פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

אם בחרת בפרק זה (שאלות 1-17), ענה על שתי שאלות, כל שאלה על שיר מאת משורר אחר (לכל שאלה – 15 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְבִי בְּמִזְרַח / יהודה הלוי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאַנְכִי בְּסוֹף מְעַרְב – / אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶּל וְאֵיךְ יַעֲרֵב?
אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרַי וְאַסְרֵי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּחֶבֶל אֲדוֹם וְאֲנִי בְּכַבֵּל עַרְב?
יִקַּל בְּעֵינַי עֲזוֹב כָּל טוֹב סִפְרָד, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רְאוּת עֲפָרוֹת דְּבִיר נְחָרֵב!

הסבר את הרעיון המובע בשיר, וכתוב כיצד השאלות הרטוריות, הניגודים והצימודים בשיר מבטאים רעיון זה.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יִפָּה נוֹף / יהודה הלוי

יִפָּה נוֹף, מְשׁוֹשׁ תְּבַל, קָרְיָה לְמִלְךָ רֵב, / לָךְ נִכְסְפָה נַפְשִׁי מִפְּאַתִּי מְעַרְב!
הַמּוֹן רַחֲמֵי נִכְמַר כִּי אֲזַכְּרָה קֶדֶם, / כְּבוֹדְךָ אֲשֶׁר גָּלָה וְנוֹנֵךְ אֲשֶׁר חָרַב.
וּמִי יִתְנַנֵּי עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים, עַד / אֲרֹנָה בְּדַמְעָתִי עֲפָרְךָ וַיִּתְעַרְב!
דְּרֻשְׁתִּיךָ, וְאִם מִלְכָּךְ אֵין בְּךָ וְאִם בְּמִקּוֹם / צָרִי גִלְעָדְךָ – נָחַשׁ שָׂרָף וְגַם עֲקָרֵב.
הֲלֹא אֶת אֲבִיךָ אַחֲוָנִיךָ וְאַשְׁקֵם / וְטַעַם רְגֵבִיךָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרֵב!

הסבר את הרעיון המובע בשיר, וכתוב כיצד הניגודים והשיבוצים בשיר מבטאים רעיון זה.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַצִּיקְתָּנִי תְּשׁוּקְתִּי לְאֵל חַי / יהודה הלוי

הַצִּיקְתָּנִי תְּשׁוּקְתִּי לְאֵל חַי / לְשַׁחַר אֶת מְקוֹם כְּסָאוֹת מְשִׁיחֵי
עַדִּי כִּי לֹא נִטְשָׁתָנִי לְנֶשֶׁק / בְּנֵי בֵּיתִי וְאֶת-רַעֲי וְאֶחָי
וְלֹא אֶבְכָּה עָלַי פְּרָדָס נִטְעָתִיו / וְהִשְׁקִיתִיו וְהִצְלִיחוּ צָמְחֵי
וְלֹא אֶזְכֹּר יְהוּדָה וְעִזְרָאֵל / שְׁנֵי פְּרָחֵי יֶקֶר מִבְּחַר פְּרָחֵי
5 וְאֶת יִצְחָק אֲשֶׁר כָּבֵן חֲשַׁבְתִּיו / יְבוּל שְׁמֵשִׁי וְטוֹב גְּרֵשׁ יִרְחֵי
וְכַמְעַט אֲשַׁכְּחָה בֵּית הַתְּפִלָּה / אֲשֶׁר הָיוּ כַּמְדַּרְשֵׁיו מְנוּחֵי
וְאֲשַׁכְּחַ תְּעִנּוּגֵי שַׁבָּתֵי / וְהִדְרַת מוֹעֲדֵי וְכָבוֹד פְּסָחֵי
וְאֶתֵן אֶת כְּבוֹדֵי לְאַחֲרַיִם / וְאֶעֱזֹב לְפָסִילִים אֶת שְׁבָחֵי
הַמִּירְתֵי בְּצֵל שִׁיחִים חֲדָרֵי / וּבְמִשׁוֹכַת סִבְךָ חֶסֶן בְּרִיחֵי
10 וְנִפְשֵׁי שְׁבָעָה רְאִשֵׁי בְּשָׁמִים / וְרִיחַ נֶעְצָוֶן שְׁמֵתֵי רִקְחֵי
וְחַדְלָתֵי הַלֹּוֹךְ עַל כֶּף וְעַל אֶף / וְנִתְתִי בְּלֵב יָמִים אֲרָחֵי
עַדִּי אֲמַצָּא הַדּוּם רִגְלֵי אֱלֹהֵי / וְשִׁמָּה אֲשַׁפְּכָה נִפְשֵׁי וְשִׁיחֵי
וְאֶסְתַּוְּפֶן בְּהַר קְדָשׁוֹ, וְאֶקְבִּיל / לְפִתְחֵי שַׁעֲרֵי שַׁחַק פְּתָחֵי
וְאֶפְרִיחַ בְּמֵי יַרְדֵּן נְרָדֵי / וְאֶשְׁלִיחַ בְּשִׁלְחַ שְׁלָחֵי
15 אֲדַנִּי לִי וְאֵינְךָ אֵיכָּרָא וְאֶפְחַד / וּמִלְּאֵךְ כַּחֲמִיו נִשְׂא שְׁלָחֵי
אֶהַלֵּל אֶת שְׁמוֹ מִדֵּי חַיּוֹתֵי / וְאוֹדְנּוּ עַדִּי נִצַּח נִצְחֵי.

הסבר את הרעיון המרכזי בשני הבתים הראשונים בשיר, ותאר את ההתפתחות של רעיון זה בשיר

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הקִיץ גִּנֵּעַ / חיים נחמן ביאליק

הקִיץ גִּנֵּעַ מִתּוֹךְ זֶהָב וְכֶתֶם
וּמִתּוֹךְ הָאֲרָגָמֶן
שֶׁל-שֶׁלֶכֶת הַגְּנִיזִים וְשֶׁל-עֲבֵי עֲרָבִים
הַמִּתְבוֹסְסוֹת בְּדָמָן.

וּמִתְרוֹקֵן הַפְּרָדֶס. כִּי טְלִים יְחִידִים
נְטִילוֹת יְחִידוֹת
יִשְׁאוּ עִינֵם הַנּוֹהָה אַחֲרֵי מְעוֹף הָאֲחֻרּוֹנָה
בְּשִׁירוֹת הַחֲסִידוֹת.

וּמִתִּיתֶם הַלֵּב. עוֹד מְעַט נְיוֹם סְגָרִיר
עַל-הַחֲלוֹן יִתְדַפֵּק בְּדַמָּה:
"בְּדַקְתֶּם נְעֻלֵיכֶם? טֵלֵאתֶם אֲדַרְתְּכֶם?
צְאוּ הַכִּינּוּ תְּפוּחֵי אֲדָמָה."

במה שונות שתי שורות הסיום משאר שורות השיר? הסבר והדגם את דבריך.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ים הדממה פולט סודות / חיים נחמן ביאליק

ים הדממה פולט סודות,
וְכָל-הָעוֹלָם כָּלוּ שוֹתֵק;
וּמֵאַחֲרֵי הַרְחִים
שְׁאוֹן הַנַּחַל אֵינוֹ כּוֹסֵק.

שְׁחוֹר הַלְיָלָה הוֹלֵךְ כּוֹבֵשׁ,
מִרְכִּיב צֶל-עַל-צֶל וְכוֹפֵל;
דוּמָם אֶל-יָם הַמְחֻשְׁפִּים
כּוֹכֵב אַחַר כּוֹכֵב נוֹפֵל.

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל-הָעוֹלָם,
אַרְגִּישׁ: לְבִי עַר וּמְדַבֵּר;
אַרְגִּישׁ: מַעֲיֵן טְהוֹר אֶחָד
הוֹמָה אֵט שֵׁם וּמִתְגַּבֵּר.

אוֹמֵר לְבִי לִי בְחֻשָּׁאֵי:
"בְּנִי! חֲלוּמוֹתֶיךָ בָּאוּ;
נִפְל כּוֹכֵב מִרְקִיעַ –
הָאֲמִינָה – לֹא שָׁלַךְ הוּא.

עוֹד שָׁלַךְ קְבוּעַ אֵיתָן
וּבְמִשְׁבָּצוֹתוֹ יִזְרַח שְׁמָה;
שָׂא עֵינֶיךָ – הִנֵּה שֵׁם הוּא
קוֹרֵן, רוֹמֵז לְךָ נְחֻמָּה."

וּבְהִשְׁתַּתֵּק כָּל-הָעוֹלָם
אֲשַׁב אֲבִיט אֶל-כּוֹכְבֵי;
לִי אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד –
הוּא הָעוֹלָם שְׂבֵלְכִי.

הסבר והדגם את הקשר בין העולם החיצוני המתואר בשיר ובין עולמו הפנימי של הדובר.

שירת המאה ה-20

שירי נתן אלתרמן

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יְרַח / נתן אלתרמן

גַּם לַמְרֵאָה נוֹשֵׁן יֵשׁ רְגַע שֶׁל הַלְדָּת.

שָׁמַיִם בְּלִי צְפוּר

זְרִים וּמְבַצְרִים.

בְּלִיָּה הַסְּהוּר מוּל חֲלוֹנְךָ עוֹמְדָת

עִיר טְבוּלָה בְּבִכֵי הַצְּרָצְרִים.

וּבְרֵאוֹתֶיךָ כִּי דָרְךָ עוֹד צוֹפֶה אֶל הַלֶּךְ

וְהֵיִרַח

עַל כִּידוֹן הַבְּרוֹשׁ

אֲתָה אוֹמֵר – אֵלַי. הָעוֹד יִשְׁנֵם כָּל אֵלֶּה ?

הָעוֹד מֵתָר בְּלַחַשׁ בְּשִׁלּוּמָם לְדַרְשׁ ?

מֵאֲגֻמֵיהֶם הַמֵּיִם נִבְטִים אֵלֵינוּ.

שׁוֹקֵט הָעֶץ

בְּאֲדָם עֲגִילִים.

לְעַד לֹא תִעַקֵּר מִמֶּנִּי, אֵלֶּהֵינוּ,

תּוֹגַת צַעְצוּעֶיךָ הַגְּדוֹלִים.

תאר שתיים מהתמונות בשיר, והסבר כיצד הן ממחישות את ההצהרה בשורה הראשונה של השיר.

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עץ הזית / נתן אלתרמן

שבעים שנה הקיץ מלך. באור נקמות סממו בקריו. אחד עץ הזית, אחי הנדח, לא נסוג מנגהם בקרב.	כאשר תשאלי את הרינג למוט וגעו עדריים אל מטר ומספוא, הוא נצב בחומה, חתגך הצלמוד, וידעת כי נפשך בכפו.
מה קדושה שבועתו! ענפיו השחורים לא עמסו פוככים ויחח. רק עניו, אדמתי, כמו שיר-השירים, את לבות אבניך פולח.	ועם ערב, שותת משקיעה ארקה, יגוש על פניך- איך? ... בגזעו הנפתל, בלהבת עורקיו, משמר וכבוש בכיך.
ואולי מעיני אלהיו רבונו רק דמעה לו נתנת, כבדה וחמה, ברבצו צרירי, כרואה-תשבונות, על ספרך הנושף חמה.	ומנגד חורג השרב האדם וניתע ואימה תאחזהו - כי החר לא ימוט ולבו לא ידם, כל עוד נבט אחד מרטש את חזהו.

כתוב מהי ה"עלילה" המתוארת בשיר, והסבר את משמעותה. הדגם את דבריך.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו

דו-שיח / נתן אלתרמן

הה, מיכאל, צת לי קורא אתה בשם שוחקת האשה בי ובוכה האם. לא לסכין בנים ולא תלד החרב, אך בעיני נשים הן סוככות על ערש.	מיכל איך? סובב השער. עד יוגף לו עוד אראך פנים לדומיה נאשר. גר העלי, מיכל, וקומי על הסף. פסיני אור, מיכל, עד יכסני חשך.
מיכל, איך? בערב קרב חותך דינים הלכתי נאמר לך: למחר ושבתי. אבל עברו, מיכל, כמו רבוא שנים ואת פני מאז עוד לא הסבתי.	הה, מיכאל, השער לא יוגף עד תם. על סף אני תמיד נאור כבחלום. הלילה ריק מבכי, הלילה ריק מאשר, אך אור כבחלום ואין בינינו חשך.
הה, מיכאל, מערב קרב חותך דינים כאלות דיניו אתה מסב אלי פנים. מלאה אהבתנו, מיכאל. ראנה. כי לא גמועה היא. נטף לא נגרע ממנה.	מיכל. איך? עור שלחתי לחפשי אל תהו. אל אין אש נאריך ושמים. נפל גופי אפים. נכרתה נפשי. רק בשמעי קולך תועות ידי אליך.
מיכל, איך. איך. איך. איך. איך. איך. מיכל, אך זאת הגידי נאמוג כאפר: האם בבית אבל את או בבית חתן? ומה קולך רוגן פשיר על פי הנבל?	הה, מיכאל, עור גופנו המדבר, אבל צופות עיניו מאש ומעפר. ידיך את פני מוצאות והן כמים עוברות פני, שקופות אל ארץ ושמים.
הה, מיכאל, ננה שוקט לי למשפן. לא בית אבל אני ולא חדרי חתן. וכמו על פי הנבל נשמתי רוננת, כי בצדך אני בין רגבים שוקנת.	מיכל, איך? ספין היינו בכפה של צת לא רחוקה בהגיחה מארב. מיכל, אשה אוהבת, נערה חפה, מחי ספין מלב לצת תניעי ערש.

לאורך השיר מתנהל דיאלוג בין מיכל למיכאל.
מה הם המאפיינים של דיאלוג זה? הסבר והדגם את דבריך,
בתשובתך הבא גם שתיים מדרכי בעיצוב של הדיאלוג.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

מטמוך פוזות / נתן אלתרמן

אך פתאים בא הקץ. עברה רוח זועמת
 ובין-לילה החליף את סמליו ההמון.
 רק הקוף לבדו, ברחבה השוממת,
 ומצדיע כפז, ובעיניו תמהון.

המונים שאך תמול עוד מחאו לו פנים
 מצדיעים כבר הבקר באופן אחר...
 הוא למד וטרח
 בנצת אפים,
 והללו לומדים כה פשוט ומהר...
 והקוף מצטנף ועוצם העינים
 וראשו העיף מסתחרר, מסתחרר.

ואין פלא. רבים נתפסים לסחרחרת
 בקאותם איך אותו ההמון השקוד
 מנגן להפליא על אותה התזמרת,
 גם ישר גם הפוך באותה הדבקות.

והקוף מצטנף ומהרהר לו: "נגעתי...
 וללמוד מחדש לא אספיק, לא אספן".
 כן, חסר לו אותו כשרון אקרובטי
 של אותו הקוסם שקוראים לו המון.

ועל גן-החיות אפל-ליל משתרע,
 ובעיר חצוצרות נצחון עליזות...
 אך כוכב במרומים מנצנץ ויודע:
 לא הקוף הוא גבור הטרגדיה הזאת.

"עם כניסת צבאות בעלי-הברית שוקלת
 הנחלת גן החיות בעיר הגדולה, שהיתה
 גרורת ה"ציר". מה לעשות בקוף, אשר
 בשעתו למדוהו להצדיע לפי הנסח
 הפשיסטי"
 מן העתון.

ידיעה שפוזאת לא פדאי לעקף.
 ידיעה שפוזאת היא טרגדיה של קוף.

קוף עלוב. הוא שמר על הזיק הארטיסטי.
 וימים על ימים הוא עמל וחתר
 עד למד להצדיע במועל פשיסטי,
 לשמחת הקהל ופקידי המשטר.

בקבלו פקדת-דום, קם זקוף ופסטי,
 מול צלום המנהיג הכובש ארצות,
 או הריע היכד (זה היה קוף לא פתי)
 והראה להטים של דיצות וקפיצות,
 וקבל בשכר-זה אגוזים וספגטי,
 מחומי-ושחורי-וירקי החלצות.

ומיליונים עשו באירופה כמוהו
 והיה הדבר לא-ברור עד הסוף,
 אם הקוף מתקה את העם (אין לתמוה...)
 או העם ברעו מתקה את הקוף.

הסבר כלפי מי (או כלפי מה) מופנית הביקורת הסטירית בשיר. בתשובתך דון גם בדרך
 העיצוב של ביקורת זו.

שירי דליה רביקוביץ'

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גְּרֵוֹיטְצִיָּה / דליה רביקוביץ'

בְּקוֹלְנוֹעַ הַחֲשׂוֹף
שְׁנֵי אַנְשִׁים שֵׁשׁ בֵּינֵיהֶם הַכְּרוֹת מִגְּבֻלַת
יָשׁבוּ
וְרֵאשִׁיָּהֶם הִגִּיעוּ לַיָּדִי נְגִיעָה.
וְלֹא הָיְתָה זֹאת יַד הַמַּקְרָה.
כָּלֵל וְכָלֵל לֹא יַד הַמַּקְרָה.
הוּא הַכִּיר בְּנוֹכְחוֹתָהּ
לֹא אֲדִישָׁה לְנוֹכְחוֹתוֹ.
צֵל שֶׁל הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶיךָ.
וְהִיא בְּלִבָּהּ: הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶיךָ.
לֹא נִפְלַל בֵּינֵיהֶם בָּרֶק וְרַעַם,
הָיְתָה רֵאשִׁית
שֶׁל תְּנוּעַת אֲדָמָה חוֹתֶרֶת וְסִמּוּיָהּ.
הִיא חֲשָׂה בְּזֹאת הַיֵּטֵב.
הִיא חֲשָׂה הַפְתָּעָה.
הִיא קָמָה וַיִּצְאָה.

כיצד מתוארת בשיר ההתקרבות בין שתי הדמויות? הסבר והדגם את דבריך.
האם, לדעתך, ההתנהגות של האישה בסיום השיר (השורה האחרונה) היא צפויה, לאור
כל מה שתואר קודם? נמק את דבריך.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

זְכוּנוֹת חַמִּים / דליה רביקוביץ'

תֵּאָר לְךָ: רַק הָאֶבֶק לְוָה אוֹתִי
וְלֹא הָיָה לִי מַלְוָה אַחֵר.
הוּא הִלֵּךְ אִתִּי לְגַן הַיְלָדִים
וְהָיָה מְסַבֵּסֵף אֶת שְׁעָרוֹתִי
בִּימֵי יְלָדוֹתַי הַחַמִּים בְּיוֹתֵר.

תֵּאָר לְךָ מִיְהוּ שְׁלוֹה אוֹתִי,
וְלְכָל חֲבֵרוֹתַי הָיָה אַחֵר.
בְּחֶרֶף, בְּפָרוֹס עֲרִסְלִים אֲיִמִּים,
וְהָעֲנָנִים טוֹרְפִים אֶת צִדָּם,
תֵּאָר לְךָ מִיְהוּ שְׁלוֹה אוֹתִי
וְעַד כַּמָּה רְצִיתִי מַלְוָה אַחֵר.

זֶרְעוֹנֵי הָעֵצִים שֶׁקִּשְׁקוּ, וְלִשְׁעָה
נִתְאֵוִיתִי לְשִׁבְן בִּיחִידוֹת עִם הָרוֹחַ
לִילוֹת רַבִּים הָיִיתִי הוֹזָה
עַל בְּתִים אֲחָדִים, רְטֹבִים מֵאֲהָבָה.
תֵּאָר לְךָ כַּמָּה הָיִיתִי מְקַפְּחָת,
שְׂוָה הַמְלֻוָּה הַיְחִיד שְׁלִי.

בִּימוֹת הַחֲמִסִּין הָיִיתִי מְפֻלְגָה
עַד עִיר בִּירְתָם שֶׁל הַלְוִיָּתָנִים.
הָיִיתִי מְלֹאָה הַפְּקָרוֹת מֵאֲשָׁרָת.
לֹא רְצִיתִי לְשׁוֹב כָּל עוֹד בִּי רוֹחִי,
אוּלָּם בְּשׁוֹבֵי הָיִיתִי בְּעוֹרֵב
שֶׁנִּקְוֵטוּ בּוֹ קְרוֹבֵי הָעוֹרְבִים,
וְלֹא הָיָה לִי שׁוֹם מַלְוָה,
וְרַק הָאֶבֶק לְוָה אוֹתִי.

הבדידות של הדוברת באה לידי ביטוי בזיכרונותיה.
הסבר קביעה זו, והדגם אותה.
בתשובתך הראה כיצד הלשון הציורית מעצבת תחושה זו.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

סינדרלה במטבח / דליה רביקוביץ'

השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח.	נטויות גרון .
היתה לה חרות הדעת	והיא לא ממש רצתה להיות במקומן .
אם נאמר את זה כך.	אוצרות איז-סופיים היו לה בדמיון
היא הדקה את ידיה אל רקותיה	ממש איז-סופיים
שערוותיה היו מכסות שמן.	וללא עזרה .
היא הפליגה בדעתה למרחקים	היתה לה פקעת קטנה של חם בגרון
בלתי משערים	והלמות לב עזה, חולנית .
בלתי מספרים.	והיא היתה מחויג לבלם
תחושות שידעה בלי לנקב בשמן.	בוכיה, קודחת
והיא השפילה את עיניה לסנור	מוכנה בכל עת לחדול להתקיים.
המרבב והמכתם	היתה לה נקודת תצפית
וידעה איזה מרחק גדול יש בין הבא להתם	נדירה בריחוקה
אם בכלל נתן לשער	כאלו ישבה על בוכב מאדים
ומה שמתחיל באן ועכשו	בוכב המלחמה .
אין לו סיום בזמן	והיא קמצה את אגרופיה ואמרה :
ולא נקודת זמן.	אני יוצאת למלחמה .
והיא עשתה סביבה עגול	
וסמנה לעצמה סימן	
דמיוני במובן.	
וראתה את השתים ההן יוצאות במיטב בגדיהן	
הדורות, מפארות, נוטפות בשמים.	ואחר-כך נרדמה.

"השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח"

האם המשך השיר מחזק קביעה זו, מפריך אותה, או שמא קשה לקבוע זאת באופן חד-משמעי? נמק והדגם את דבריך.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עומד על הכביש / דליה רביקוביץ'

עומד על הכביש בלילה האיש הזה
שקה בִּשְׁכָּבֵר הימים אבא שלי.
חִיֵּבֶת אֲנִי לְגֶשֶׁת אֵלָיו לְמָקוֹם עֲמָדוֹ
מִפְּנֵי שְׁאֲנִי הֵייתִי הַבַּת הַבְּכוֹרָה שְׁלוֹ.

וּבְכָל לַיְלָה נִלְיֵל הוּא עוֹמֵד לְבַדּוֹ בְּמָקוֹמוֹ
נֶאֱנִי חִיֵּבֶת לִירֵד לְמָקוֹמוֹ וְלָבוֹא.
וְרָצִיתִי לְשָׁאֵל אֶת הָאִישׁ עַד מָתֵי חִיֵּבֶת אֲנִי .
נִיַּדְעָתִי זֹאת מֵרֹאשׁ שְׁתַּמִּיד חִיֵּבֶת אֲנִי.

בְּמָקוֹם שֶׁהוּא עוֹמֵד יִשְׁנֶה חֲשֵׁשׁ סְכָנָה
כְּבִיּוֹם שֶׁהֵלֵךְ בְּכַבִּישׁ וְדָרְסָה אוֹתוֹ מְכוֹנִית.
נִכְךְ הַכְרַתִּי אוֹתוֹ וְנָתַתִּי בּוֹ סִמָּנִים
שְׁזָה הָאִישׁ עֲצָמוֹ הָיָה פֶּעַם אֲבָא שְׁלִי.

וְהוּא אֵינּוּ מְדַבֵּר לִי מִלַּת אֶהְבֶּה אַחַת
לְמִרוֹת שֶׁהָיָה בְּשִׁכְבּוֹ הַיָּמִים אֲבָא שְׁלִי
נְלִמְרוֹת שְׁאֲנִי הֵייתִי הַבַּת הַבְּכוֹרָה שְׁלוֹ
הוּא אֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר לִי מִלַּת אֶהְבֶּה אַחַת.

הסבר והדגם את היחס המורכב של הדוברת כלפי אביה, כפי שיחס זה מעוצב בשיר.

שירי יהודה עמיחי

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

לא כְּבוֹשׁ / יהודה עמיחי

לא כְּבוֹשׁ,
לא בַּבַּת אָחַת, לא כְּלִי,
אֵלָא כְּדָשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאוֹת זְהִירוֹת-יְרֻקוֹת,
לְהִיּוֹת מְסַתֵּר כְּהֶרְבָּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאָחַד מִחַפֵּשׁ.

וְלֹא כְּגֹבֵר הַיְחִיד,
כְּבֶן-קִישׁ, שֶׁמְצַאֵוּהוּ רַבִּים
וְעָשׂוּ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.
אֵלָא כְּגֹשֶׁם בְּהֶרְבָּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לְהִיּוֹת שְׂתוּי
פִּיּוֹת רַבִּים, לְהִיּוֹת נְשׁוּם
כְּאוֹיֵר בְּשָׁנָה וּמְפֹזֵר כְּפִרְיָהּהָ בְּאֲבִיב.

לא הַצְּלִצוּל הַחַד, הַמְעוֹרָר
בְּשַׁעַר הַרוֹפֵא הַתּוֹרֵן,
אֵלָא בְּדַפִּיקוֹת, בְּהֶרְבָּה אֲשַׁנְבִּים
בְּכַנִּיסוֹת צְדָדִיּוֹת, בְּהֶרְבָּה דַּפִּיקוֹת לֵב.

וְאַחַר-כֵּן הַיְצִיָּאָה הַשְּׂקֵטָה, כְּעֶשֶׂן
כְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֶבֶן בְּגִלְגוּלִים הָאֲחֻרוֹנִים

לְאַחַר הַמּוֹרֵד הַתְּלוּל, בְּמִקּוֹם שְׂמֵתֶחֱלִיל
מִישׁוֹר הַנּוֹתוֹר הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר מְמַנּוּ,
כְּתַפְלוֹת הַמְתַּקְבְּלוֹת,
עוֹלָה אֶבֶק בְּהֶרְבָּה רַבּוּא גְרָגִירִים.

כיצד הדובר בשיר בוחר לחיות, וכיצד הוא בוחר למות בבוא העת? הסבר והדגם את דבריך.

בתשובתך התייחס גם לדרכי העיצוב שבאמצעותן הוא מבטא את בחירתו.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

משלֵּשָׁה או אַרְבָּעָה בַּחֲדָר / יהודה עמיחי

משלֵּשָׁה או אַרְבָּעָה בַּחֲדָר
תְּמִיד אֶחָד עוֹמֵד לִיד הַחֲלוֹן.
מִכְרַח לְרֵאוֹת אֵת הָעֵנָל בֵּין קוֹצִים
וְאֵת הַשְּׂרָפוֹת בַּגִּבָּעָה.
וְכִיֶּצֶד אֲנָשִׁים שֵׁיֶצְאוּ שְׁלָמִים
מִחֲזָרִים בְּעֶרֶב כְּמִטְבְּעוֹת עוֹדֶף לְבֵיתָם.

משלֵּשָׁה או אַרְבָּעָה בַּחֲדָר
תְּמִיד אֶחָד עוֹמֵד לִיד הַחֲלוֹן.
שְׁעָרוֹ הָאֶפֶל מֵעַל לְמַחְשְׁבוֹתָיו.
מֵאַחֲזָרָיו הַמְּלִים.
וּלְפָנָיו הַקּוֹלוֹת הַנוֹדְדִים בְּלִי תְּרָמִיל,
לְכַבּוֹת בְּלִי צִיֵּדָה, נְבוֹאוֹת בְּלִי מִים
וְאֶבְנִים גְּדוֹלוֹת שֶׁהוֹשְׁבוּ
וְנִשְׁאַרוּ סְגוּרִים כְּמִכְתָּבִים שְׂאִין
לָהֶם כְּתוּכַת וְאִין מְקַבֵּל.

כיצד המציאות הנוראה ותוצאותיה משתקפות בעיני האחד ש"עומד ליד החלון"?

הסבר והדגם את דבריך.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תִּירִים / יהודה עמיחי

בְּקוֹרֵי אֲבָלִים הֵם עוֹרְכִים אֶצְלָנוּ,
יוֹשְׁבִים בְּיַד וְשֵׁם, מְרַצִּינִים לֵיד הַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי
וְצוֹחֲקִים מֵאַחֲרֵי וִילּוֹנוֹת כְּבָדִים בַּחֲדָרֵי מְלוֹן,

מִצְטַלְמִים עִם מַתִּים חֲשׂוּבִים בְּקָבֶר רַחֵל
וּבְקָבֶר הַרְצֵל וּבְגִבְעַת הַתַּחֲמִשָּׁת, בּוֹכִים עַל יְפֵי גְבוּרַת נְעָרֵינוּ
וְחוֹשְׁקִים בְּקִשְׁיחוֹת נְעִירוֹתֵינוּ
וְתוֹלִים אֶת תַּחֲתוֹנֵיהֶם
לִיבוֹשׁ מְהִיר
בְּאִמְבֻטָּה כְּחֵלֶה וְצוֹנְנֵת.

פַּעַם יִשְׁבְּתִי עַל מַדְרֵגוֹת לֵיד שַׁעַר בְּמַצוּדַת דָּוִד, אֶת שְׁנֵי
הַסְּלִים הַכְּבָדִים שְׁמִתִּי לֵידִי. עֲמֻדָה שָׁם קְבוּצַת תִּירִים
סָבִיב הַמְדְרִיךְ וְשִׁמְשֵׁתִי לָהֶם נְקֻדַת צִיּוֹן. "אַתֶּם רוֹאִים
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עִם הַסְּלִים? קִצַּת יְמִינָה מְרֹאשׁוֹ". אֲבָל
הוּא זֶה, הוּא זֶה! אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי: הַגָּאֵלָה תְּבוּא רַק אִם יִגִּידוּ
לָהֶם: אַתֶּם רוֹאִים שָׁם אֶת הַקֶּשֶׁת מִן הַתְּקוּפָה הַרוֹמִית?
לֹא חָשׂוּב: אֲבָל לֵידָהּ, קִצַּת שְׂמָאלָהּ וְלִמְטָה מְמֻנָה, יוֹשֵׁב
אָדָם שְׁקָנָה פְּרוֹת וִירְקוֹת לְבֵיתוֹ.

"... הַגָּאֵלָה תְּבוּא רַק אִם יִגִּידוּ לָהֶם..."

הסבר כיצד תבוא הגאולה, על פי השקפת העולם של הדובר בשיר.
כיצד, לדעתך, מתקשרת השקפת עולם זו של הדובר לתיאור התיירים
בשני הבתים הראשונים בשיר? הסבר את דבריך.

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר 10 מתוך מחזור השירים: **טיוול ישראלי** / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר לימוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי פגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר פגשו,
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השנייה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי פגשו?
והאם בכלל פגשו ולכמה זמן פגשו?
ובדבר ספר לימוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

מה מאפיין את השאלות שאינן נשאלות בספר לימוד החשבון, ומהי המשמעות שלהן
בשיר זה?
הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני – סיפור קצר

אם בחרת פרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 18-20 (לכל שאלה – 15 נקודות)

סיפור קצר (כולל סיפורים מאת עגנון)

שים לב: בשאלות 18-19 אין לענות על פי הסיפור "דבר קטן וטוב".

18. בסיפורים קצרים רבים הדמויות מאופיינות באמצעים שונים, כמו מוטיבים חוזרים, תקבולות (אנלוגיות), ניגודים (בדמות עצמה או ניגודים בין הדמויות), תיאורי טבע. בחר בשניים מהאמצעים האלה, והסבר את התרומה של כל אחד מהם לעיצוב דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדת.

19. בין הסיפורים הקצרים שלמדת יש סיפורים המתרחשים בתקופה אחרת או בחברה שונה מזו שבה אנו חיים, ובכל זאת הם עדיין יכולים לרגש ולעורר תובנות הקשורות למציאות של ימינו. דון בקביעה זו על פי סיפור קצר שלמדת. נמק והדגם את דבריך.

20. "דבר קטן וטוב" / ריימונד קרבר

תאר את המפגשים (במציאות ובדמיון) של אן, אמו של סקוט, עם משפחתו של פרנקלין, והסבר מה תורמת נוכחותה של משפחתו של פרנקלין בסיפור להבנת משמעותו. הדגם את דבריך.

פרק שלישי – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 21-24, על פי טרגדיה מאת סופוקלס או טרגדיה מאת שקספיר שלמדת (30 נקודות).

אדיפוס המלך / סופוקלס

21. עלילת הטרגדיה "אדיפוס המלך" בנויה על המתח בין ידיעה ובין אי-ידיעה של הדמויות במחזה. הסבר כיצד מתח זה בא לידי ביטוי בהתנהגות של שתיים מהדמויות בטרגדיה.

אנטיגונה / סופוקלס

22. נאמנויות שונות מתנגשות ביניהן ומניעות את העלילה של הטרגדיה "אנטיגונה". תאר התנגשות אחת כזו בטרגדיה "אנטיגונה", והסבר את תרומתה להתפתחות העלילה.

טרגדיות של שקספיר / ("מקבת" או המלט או "המלך ליר" או אותלו")

23. הרוע הוא אחד הכוחות המרכזיים המניעים את העלילה בטרגדיות מאת שקספיר. הסבר והדגם קביעה זו על פי הטרגדיה שלמדת

טרגדיות של סופוקלס / ("אדיפוס המלך" או אנטיגונה) וטרגדיות של שקספיר ("מקבת" או המלט או "המלך ליר" או אותלו")

24. תאר את המשגה הגורלי בטרגדיה שלמדת (טרגדיה מאת סופוקלס או טרגדיה מאת שקספיר). ציין מי השוגה, באיזה שלב של הטרגדיה התרחש המשגה, מה הם המניעים או הסיבות למשגה, ומה הן תוצאותיו.

פרק רביעי – רומאן ונובלה

פרק זה הוא חובה – ענה רק על אחת מהשאלות 25 - 28 (30 נקודות)

סיפור פשוט / ש"י עגנון – שאלות 25-26

25. לפניך קטע מ"סיפור פשוט".

קרא אותו וענה על הסעיפים א – ב שאחרי.

הרוצה לראות את בלומה יעמוד ויצפה בלבו של הירשל, שבבית הורוביץ אין רואים אותה. בלומה מצאה לה מקום בבית אחר. כל הימים היתה דרה אצל הורוביץ, פתאום נטלה מטלטליה וייצתה. בלומה עמדה אצל בעליה החדשים וסידרה את כליה ותלתה תמונתו של אביה למעלה ממטתה. צורתו של אבא דהתה, זקנו הבלונדיני שמקיף את פניו החזיר ואורירות של עולם אחר מרחפת עליהן. מילדותה לא היתה בלומה משוכה אחר אביה. מרחמנותה שריחמה על אמה היתה מתרעמת על אביה שיושב עם ספריו וקורא ומתאנח, כיון שמת נעשה לה יקר. כל דבר שהזכיר לה את אביה הרחיש את לבה. אילו היה קיים ספק אם היתה מרגישה במעלותיו, עכשיו שלא נשתייר הימנו אלא דמות דיוקנו לבה רחוש. הניחה בלומה ידיה על לבה ונסתכלה כנגדה במטה, זו מטתה השניה מיום שנתלשה מבית אמה. באותה שעה עמדה בלומה כאילו הוכפלה יתמותה. שאלה בלומה את עצמה, כלום נגזר עלי להיות משרתת כל ימי? וכי בשביל שנסתלקתי מבית צירל נסתלקו קיוויי? נזכרה בלומה כניסתה לבית הורוביץ. מה היתה כל תקותה באותה שעה? אף על פי כן טובה היתה ביאתה מיציאתה, שיצתה בפחי נפש. אמרה בלומה בלבה, וכי בשביל שהירשל משוך אחרי אמו צריכה אני להתיימש. אם ידיו אסורות אני בת חורין. בלומה עצמה לא ידעה פירוש הדברים, אם עליה להתיר ידיו או אם עליה להסתלק.

א. הסבר כיצד קטע זה מעיר את דמותה של בלומה ואת עולמה הפנימי.

הדגם את דבריך. (15 נקודות)

ב. בלומה נסתלקה "מבית צירל", אך "הרוצה לראות את בלומה יעמוד ויצפה בלבו של הירשל"

הסבר משפט זה, וכתוב כיצד נתפסת בלומה אצל הירשל בהמשך הרומאן. בסס את דבריך על דוגמאות מהרומאן. (15 נקודות)

26. ב"סיפור פשוט" נזכרות דמויות מן העבר או מתוארות התרחשויות שקדמו למסופר בעלילת הרומאן.

הצג שתי דמויות ו/או שתי התרחשויות כאלה, והסבר כיצד כל אחת מהן מניעה את העלילה ומעצבת את גורלה של דמות מרכזית שבה.

רומאן עברי, מתורגם, נובלה עברית או מתורגמת*

שים לב: על שאלות 27-28 תוכל לענות על פי רומאן או על פי נובלה* שלמדת (אין לענות בשאלות אלה על פי "סיפור פשוט").

* אם בחרת להתבסס על נובלה עברית או מתורגמת, תוכל לבחור אך ורק מבין הנובלות האלה:
נמלים, עתליה, נביא, אחרי הילדות, שונא הנסים, כינורו של יוסי, שלושה ימים וילד, לב הקיץ לב האור, חרבת חזעה, עוגיות המלח של סבתא סולטנה, המינה ליזה, רדיקלים חופשיים, מאחורי הגדר, העיירה זבה נעצר הזמן, לב של כלב, הזקן והים, טוניו קריגר, מוות בוונציה, הנשיקה למצורע, היונה, הורתו, ברטלבי, ג'מילה, רעידת אדמה בצ'ילי

27. ביצירות רבות מצבה הנפשי של הדמות וגורמים חברתיים משפיעים על התנהגותה. הסבר והדגם את השפעתם המשולבת של גורמים אלה על ההתנהגות של שתי דמויות ביצירה שלמדת (רומאן או נובלה).

28. רומאנים ונובלות רבים עוסקים בנושאים מרכזיים, כמו "אדם מול המוות" "משבר ערכים", "פער הדורות", "חירות הפרט".
בחר באחת מהיצירות שלמדת (רומאן או נובלה), נסח נושא מרכזי, והסבר כיצד מרכיבים שונים של היצירה (כמו יחסים בין דמויות, התפתחות העלילה, מוטיבים וסמלים) מייצגים את הנושא שניסחת על היבטיו השונים.

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

פרק זה הוא חובה – ענה על השאלה 29 (10 נקודות).

29. לפניך סיפור מאת קפקא.

קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

אהבתי נערה, וגם היא אהבה אותי, אבל נאלצתי לעזוב אותה.

למה?

איני יודע. דומה היה כאילו היא מוקפת מעגל של חמושים שמכוונים את

חניתותיהם כלפי חוץ. בכל פעם שהתקרבתי, נתקלתי בחודי החניתות,

נפצעתי ונאלצתי לסגת. סבלתי מאוד.

הנערה לא היתה אשמה בזה?

נדמה לי שלא, בעצם, אני יודע שלא. ההשוואה הקודמת לא היתה שלמה,

גם אני הייתי מוקף חמושים, שכיוונו את חניתותיהם כלפי פנים, כלומר

אלי. כשנדחקתי לגשת אל הנערה נלכדתי תחילה בין החניתות של החמושים

שלי, וכבר פה לא הצלחתי להתקדם. אולי אפילו לא הגעתי כלל אל

החמושים של הנערה, ואם אמנם הגעתי, כי אז כבר שָׁתַּתִּי דם מן החניתות

שלי והייתי מחוסר הכרה.

האם נשארה לבדה?

לא, אחר הצליח להידחק ולגשת אליה, בקלות ובלי מכשול, ואני, תשוש

ממאמצי, צפיתי בהם בשוויון נפש, כאילו הייתי האוויר שהם הגישו דרכו

את פניהם זה לזה לנשיקה הראשונה.

הכישלון של המספר לממש את אהבתו מתואר באמצעות דימוי מרכזי אחד.

מהו דימוי זה? הסבר את משמעותו ואת תרומתו להבנת הסיפור.

ב ה צ ל ח ה !